

Halina Rusińska-Giertych (13 marca 1965–10 grudnia 2022 roku)

<https://doi.org/10.19195/0080-3626.67.19>

Halina Rusińska-Giertych

W połowie grudnia 2022 roku na stronie Uniwersytetu Wrocławskiego ukazał się nekrolog zawiadamiający o śmierci dr hab. Haliny Rusińskiej-Giertych — znanej i cenionej w kraju oraz środowisku międzynarodowym badaczki kultury książki, przez wiele lat związanej zawodowo z Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa wrocławskiej uczelni, wybitnej uczoney, cenionej i lubianej przez studentów wykładowczyni akademickiej. W pamięci najbliższych współpracowników, z których wielu żegnało ją 19 grudnia na cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu, zmarła pozostanie jednak przede wszystkim pogodną, serdeczną koleżanką, na którą zawsze można było liczyć.

Halina Rusińska-Giertych pracowała na Uniwersytecie Wrocławskim od października 2003 roku, przez rok jako asystent, następnie

na stanowisku adiunkta w Zakładzie Bibliotekoznawstwa Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, a po jego reorganizacji w 2022 roku i zmianie nazwy na Instytut Nauk o Informacji i Mediach — w Zakładzie Interdyscyplinarnych Badań nad Książką i Komunikacją. Z samym Instytutem związana była od czasu studiów, które ukończyła w roku 1991, uzyskując stopień magistra bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na podstawie pozytywnie zdanego egzaminu i pracy dyplomowej o tytule *Księgarnia Karola Bogusława Pfaffa we Lwowie w latach 1780–1830*. Jej promotorem był wymagający znawca historii książki dawnej, specjalizujący się w okresie oświecenia, doc. dr hab. Józef Szczepaniec. Studia bibliotekoznawcze ze specjalnością nauczycielską stanowiły dla młodej absolwentki kontynuację wcześniejszej nauki nastawionej początkowo przede wszystkim na cele praktyczne. Urodzona 13 marca 1965 roku w Kurowicach, wychowana w Łądku-Zdroju, gdzie uczyła się zarówno w szkole podstawowej, jak i liceum, w latach 1984–1986 Halina Rusińska była słuchaczką Policealnego Studium Zawodowego w Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wałbrzychu, które ukończyła z dyplomem technika ekonomisty ze specjalnością zaopatrzenie i gospodarka materiałowa. Po studiach bibliotekoznawczych, w latach 1992–1998, odbyła natomiast co najmniej siedem różnych kursów doszkalających w metodyce pracy w zawodzie nauczyciela bibliotekarza, od września 1991 roku

pracowała bowiem w bibliotece Szkoły Podstawowej nr 65 we Wrocławiu, przeorganizowanej po reformie szkolnictwa w zespół szkół obejmujący również gimnazjum. W 2003 roku, już jako doktor nauk humanistycznych, Halina Rusińska-Giertych osiągnęła najwyższy stopień awansu zawodowego — została nauczycielem dyplomowanym.

Wykonując zawód bibliotekarza szkolnego, mgr Rusińska-Giertych nie zerwała kontaktów z Instytutem Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego — prowadziła dla studentów lekcje pokazowe, organizowała imprezy czytelnicze i praktyki studenckie. Za namową prof. dr. hab. Szczepańca powróciła na Uniwersytet Wrocławski, aby w ramach studiów doktoranckich na Wydziale Filologicznym w latach 1997–2001 przygotować pod jego opieką rozprawę *Drukarnia Pillerów w polskiej kulturze literackiej Lwowa 1773–1800*. Na jej podstawie uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie bibliologii, nadany uchwałą Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 11 czerwca 2002 roku.

Dr hab. Rusińska-Giertych do końca pozostała wierna badaniom kultury książki w osiemnasto- i dziewiętnastowiecznym Lwowie. Osiągnięcie naukowe będące podstawą jej habilitacji stanowiła monografia *Kultura książki polskiej we Lwowie w okresie oświecenia*, wydana nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Wrocławskiego w 2018 roku. Poprzedzona szeroko zakrojoną kwerendą w bibliotekach i archiwach polskich i ukraińskich, oparta na materiałach archiwalno-źródłowych i bogatej literaturze przedmiotu, monografia ta jest zwieńczeniem jej wieloletnich badań prowadzonych nad ruchem wydawniczo-księgarskim we Lwowie. Poświęcona jest kształtowaniu się kultury książki polskiej w tym ośrodku w latach 1772–1830, takie bowiem cezury czasowe określiła autorka, stwierdziwszy, że „proces oświeceniowy” dotarł do Lwowa z dużym opóźnieniem w stosunku do Warszawy czy Wiednia i trwał w tym mieście nieco dłużej. Uwzględniając w swojej pracy różnorodne zjawiska epoki, takie jak wydarzenia polityczne, warunki prawno-ekonomiczne, prądy umysłowe oraz ówczesny poziom oświaty i kultury, Rusińska-Giertych przedstawiła w niej książkę polską we Lwowie jako wytwór określonych procesów historycznych i społecznych, a także duchowych i praktycznych potrzeb tamtejszego środowiska umysłowego. Tak szeroko zakrojona monografia ma wymiar uniwersalny dla badań nad kulturą Kresów Wschodnich i dziejami książki polskiej w okresie porozbiorowym oraz stanowi przydatną lekturę dla wszystkich badaczy zajmujących się kulturą Lwowa z przełomu osiemnastego i dziewiętnastego wieku. Jest ona także dopełnieniem badań innych autorów nad kulturą książki w tym mieście w wiekach wcześniejszych, to jest w czasach odrodzenia i baroku.

Na dorobek naukowy Haliny Rusińskiej-Giertych składa się w sumie sześćdziesiąt publikacji — wspomniana monografia, opracowanie zbiorowe *Książka i biblioteka w procesie komunikacji społecznej*, wydane pod jej współredakcją w 2015 roku nakładem Oficyny Wydawniczej ATUT, około czterdziestu rozdziałów w monografiach i artykułach problemowych, w tym jedenaście w języku ukraińskim, a także hasła encyklopedyczne, recenzje oraz inne opracowania. W dorobku tym można wyróżnić prace koncentrujące się wokół kilku obszarów badawczych, którymi są: 1) kultura książki polskiej we Lwowie, 2) drukarstwo zakonne na dawnych ziemiach wschodnich Rzeczypospolitej, 3) bibliotekarstwo współczesne oraz 4) kształcenie akademickie bibliotekarzy wobec potrzeb i wyzwań współczesnego rynku pracy.

Zaangażowanie Haliny Rusińskiej-Giertych na polu nauki przejawiało się w jej przynależności do towarzystw naukowych. Od 2005 roku była członkiem wrocławskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego — od 2019 roku zastępcą prezesa, a od roku 2021 do kwietnia 2022 pełniącą obowiązki prezesa tego oddziału. Od 2012 roku należała do Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym.

Istotny przejaw aktywności naukowej Haliny Rusińskiej-Giertych stanowiły wyjazdy studyjne, zwłaszcza do Lwowa, oraz aktywność w realizacji grantów, z których jeden był przedsięwzięciem samodzielnym — w latach 2011–2014 kierowała własnym projektem badawczym pt. *Kultura książki polskiej we Lwowie w okresie Oświecenia*, realizowanym w ramach Programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Jego efektem stał się cykl publikacji oraz rozprawa będąca dla niej podstawą do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych. W latach 2012–2016, kiedy doceniono wyniki badań prowadzonych przez nią nad typografią zakonną na ziemiach wschodnich Rzeczypospolitej, Rusińska-Giertych wzięła udział w innym ważnym projekcie ministerialnym realizowanym w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, a kierowanym przez prof. dr. hab. Marka Derwicha — *Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i Śląsku w XVIII i XIX wieku: losy, znaczenie, inwentaryzacja*.

Upubliczniając wyniki badań, Halina Rusińska-Giertych brała udział w konferencjach naukowych o różnym zasięgu — zagranicznych, międzynarodowych w Polsce i krajowych. W roku 2013 w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa współorganizowała konferencję ogólnopolską z udziałem gości zagranicznych, której była pomysłodawczynią — „Książka i biblioteka w procesie komunikacji społecznej. W setną rocznicę urodzin prof. Karola Głombiowskiego”.

W związku ze swoimi zainteresowaniami kulturą książki we Lwowie Halina Rusińska-Giertych współpracowała z naukowcami z Katedry Bibliotekoznawstwa i Bibliografii Uniwersytetu Lwowskiego, co zaowocowało wspólnym udziałem w konferencjach, radach naukowych konferencji, publikacjami w periodykach obu instytucji, opiniowaniem programów nauczania i wymianą bilateralną. W zakresie współpracy krajowej utrzymywała kontakty z wrocławskimi i krajowymi bibliotekami naukowymi, publicznymi, pedagogicznymi i szkolnymi oraz z wydawnictwami w zakresie organizacji zawodowych praktyk wakacyjnych, praktyk przedmiotowych (pedagogicznych) i praktyk śródrocznych w szkołach. W tej działalności szczególnie istotna była jej wcześniejsza praca zawodowa w bibliotece szkolnej. Związane z nią doświadczenie sprawiło, że prowadziła zajęcia głównie w ramach specjalizacji biblioteki szkolne i pedagogiczne oraz biblioteki szkolne i publiczne. Zajęcia te obejmowały metodykę bibliotek szkolnych i pedagogicznych, czytelnictwo, opracowanie rzeczowe, technologię innowacyjną oraz historię kultury książki. W ramach pracy dydaktycznej Rusińska-Giertych prowadziła również seminaria licencjackie — pod jej kierunkiem powstało dwadzieścia pięć prac. Od 2012 roku pełniła też przez kilka lat funkcję kierownika Podyplomowych Studiów Kwalifikacyjnych Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa.

Aktywność dydaktyczno-organizacyjna Haliny Rusińskiej-Giertych została dwukrotnie doceniona. W roku 2009 otrzymała ona nagrodę Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia dydaktyczne, a w roku 2013 za osiągnięcia organizacyjne. W 2019 roku

została natomiast uhonorowana nagrodą Rektora za osiągnięcie naukowe w roku 2018, którym była monografia na temat książki polskiej we Lwowie.

Dr hab. Halina Rusińska-Giertych odeszła 10 grudnia 2022 roku po ciężkiej chorobie, zdecydowanie zbyt wcześnie, mając plany rozwoju zawodowego i wciąż wielką ciekawość świata. Lubiła zwiedzać różne zakątki Polski i Europy, pracować w ogrodzie, wypoczywać nad morzem. Dla mnie była zarówno pierwszą, jak i najbliższą koleżanką z Instytutu, do którego trafiłam w roku 2007. Od samego początku Halina okazywała mi wiele życzliwości, jak również motywowała mnie do działania, w tym złożenia wniosku o grant, który realizowałam w tym samym czasie, co ona. Równocześnie z nią zamknęłam też pracę nad książką habilitacyjną i tego samego dnia wysłałyśmy dokumenty do Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów, a stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie bibliologii i informatologii nadano nam w odstępie jednego miesiąca — jej 19 marca 2019 roku, a mnie w kwietniu. Choć nasze zainteresowania badawcze bardzo się od siebie różniły, zawsze wiedziałam, nad czym aktualnie pracuje Halina. Miałyśmy też różne upodobania nienaukowe — wiedziałam na przykład, że ona bardzo nie lubi romantycznej muzyki fortepianowej, w której ja gustuję — co nie przeszkadzało nam zajmować jednego pokoju w Instytucie. Podziwiałam ją za asertywność, determinację i odwagę w wyrażaniu własnego zdania, a lubiałam między innymi za poczucie humoru. Halinę Rusińską-Giertych wspominąć będziemy nie tylko jako wybitną znawczynię osiemnastowiecznej kultury książki polskiej we Lwowie i rzetelnego pracownika wrocławskiego Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa. Odeszła osoba prawa, uczynna i koleżeńska.

Anna Cisko
ORCID: 0000-0002-7134-7269
Uniwersytet Wrocławski